

Arkeologisk steg 2-utredning vid Replösa

Utökad arkeologisk steg 2-utredning 2023

L1954:8528, L2023:3607 & L2023:3608. Ljungby Replösa 4:14, 4:18, 4:40 och 4:8,
samt Ljungby 15:5 och 7:28 i Ljungby kommun, Kronobergs län, Småland

Andreas Emilsson

Arkeologisk rapport 2024:2

MUSEIARKEOLOGI SYDOST
– en del av Kalmar läns museum

Arkeologisk steg 2- utredning vid Replösa

Utökad arkeologisk steg 2-utredning 2023

L1954:8528, L2023:3607 & L2023:3608. Ljungby Replösa 4:14: 4:18, 4:40 och 4:8,
samt Ljungby 15:5 och 7:28 i Ljungby kommun, Kronobergs län, Småland

Författare	Andreas Emilsson
Copyright	Kalmar läns museum 2024
Redaktion	Anna-Karin Karlsson, Stefan Siverud
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från Lantmäteriverket
Förlag	Kalmar läns museum
ISSN	1400-352X

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	8
Topografi och fornlämningsmiljö	9
Syfte	12
Metod och genomförande	13
Resultat	15
Nordvästra delsträckan	15
Mellersta delsträckan: Boplats L1954:8528.	17
Sydöstra delsträckan: Härd L2023:3607 & L2023:3608.	19
Analyser	20
Fynd	21
Tolkning	22
Åtgärdsförslag	23
Referenser	24
Tekniska och administrativa uppgifter	25
Bilagor	26

Karta över Kronobergs län med platsen markerad.

Sammanfattning

Inför en planerad GC-väg inom delar av fastigheterna Ljungby Replösa 4:14: 4:18, 4:40 och 4:8 samt Ljungby 15:5 och 7:28, i Ljungby kommun, har Museiarkeologi sydost utfört en arkeologisk utredning steg 2. Utredningen genomfördes i mitten av juli 2023.

Utredningsområdet låg på ömse sidor av ån Lagan längs en ca 400 m lång och upp till ca 15 m bred sträcka vid Replösabron och Norrleden. Delar av området låg direkt i kant med den tidigare undersökta vendel-/vikingatida boplatsen L1954:8528.

Sammantaget hittades nio boplatsanläggningar samt tio fynd fördelat på sex fyndposter. Anläggningarna fördelade sig på fyra stolphål, tre härdar samt två gropar. Fynden utgjordes av ett bränt

ben, två bitar järnslag från järnframställning, en bit bränd lera, ett flintavslag samt fem skärvor keramik från vikingatid/tidig medeltid.

Sex av boplatsanläggningarna och samtliga fynd kopplas till boplatsen L1954:8528 som därmed fick en utökad utbredning. Två av anläggningarna, en härd och en grop daterades till vendel-/vikingatid.

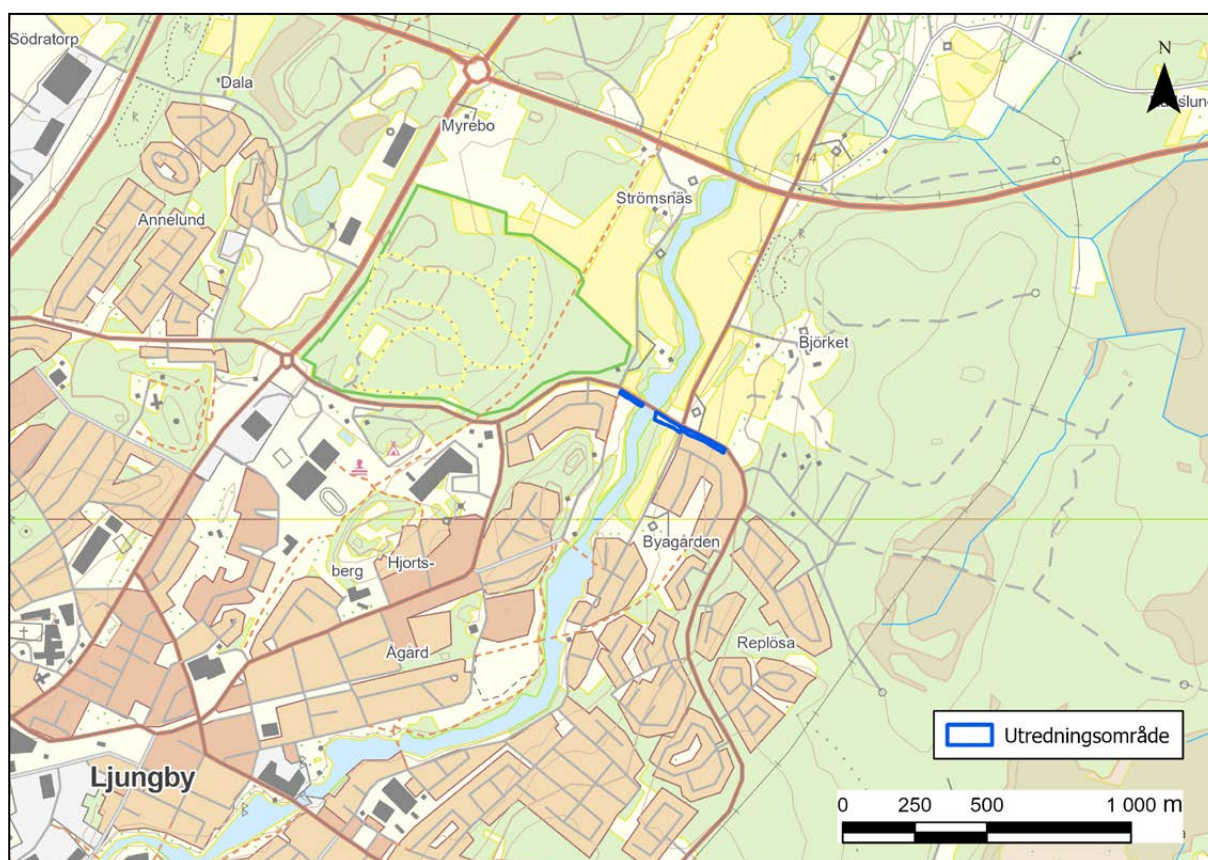
Vidare påträffades två härdar, L2023:3607 & L2023:3608, ca 60–80 m nordost om boplatsen L1954:8528. Härden L2023:3607 daterades till vendel-/vikingatid.

Väster om ån Lagan hittades enbart ett mindre stolphål.

Inledning

Museiarkeologi sydost har med anledning av en planerad GC-väg i Ljungby stad och inom delar av fastigheterna Ljungby Replösa 4:14, 4:18, 4:40 och 4:8, samt Ljungby 15:5 och 7:28 i Ljungby kommun, Kronobergs län genomfört en arkeologisk steg 2 utredning. Det aktuella utredningsområdet låg delvis i kanten av den tidigare undersökta järnåldersboplatsen L1954:8528 och omfattade ca 5000 m². Fältarbetet genomfördes i mitten av juli 2023.

Steg 2 utredningen genomfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Kronobergs län. Exploatör var Ljungby kommun som också bekostade utredningen. Ansvarig för den arkeologiska utredningen var Andreas Emilsson som även ansvarat för rapporten. I fält deltog även Tove Traneskog från Museiarkeologi sydost.

Figur 1. Översiktskarta med det aktuella utredningsområdet.

Topografi och fornlämningssmiljö

Utredningsområdet låg på ömse sidor av ån Lagan söder om Norrleden och Replösabron (fig. 1). Den del av utredningsområdet som låg väster om ån Lagan utgjordes i huvudsak av öppen tidigare åkermark som sluttade svagt ner mot ån. Utredningsområdets mittparti, väster om Sickingevägen utgjordes av tidigare åkermark som tangerades av en grusväg ner till Lagan. Denna yta låg vidare intill Replösabron och dess fundament. Den östra delen av utredningsområdet låg inom relativt plan mark som idag utgjordes av en markremsa mellan en bullervall och vägdike mot Johan Lagers väg.

Totalt omfattade utredningsområdet ca 5000 m². Omkring 2000 m² av dessa föll dock bort då dessa ytor omfattade exploaterad mark i form av ovan nämnda vägdike, asfalsväg och brofundament/vall. Ytterligare 600 m² var påverkat av en grusväg samt vändplan ner till ån Lagan.

Delar av utredningsområdet låg direkt norr om boplatsen L1954:8528. Boplatsen, som slutundersöktes 2015, låg på den östra sidan av Lagan och innehöll över 500 anläggningar, bland annat lämningar efter ett hantverksområde samt ett stolpburet treskeppigt hus (Åstrand & Ring 2017). Boplatsen kunde tidsfästas från vendeltid och fram till tidig medeltid (ca 660 e.Kr till 1160 e.Kr). Hantverksområdet inom L1954:8528 kunde primärt kopplas till järnhantering och rester av bland annat åtminstone tre blästugnar och ett slaggvarp hittades. Järnframställningen kunde dateras till yngre vendeltid– tidig vikingatid (a.a: 64). Det treskeppiga huset som fanns inom boplatsen var från vendel-/vikingatid och hade två olika faser. Den yngsta fasen var mer välbevarad och visade

att huset då varit minst 13 m långt och 7,5 m brett (a.a: 50). Huset uppvisade likheter med några av de huslämningar som tidigare undersökts vid Huseby där motsvarande hus tolkades som bostäder för ofri arbetskraft (Nylén & Söderberg 2009). Utbredningen på boplatsen L1954:8528 var dock osäker och kunde vid undersökningen 2015 enbart avgränsat åt söder, dess norra del som låg intill utredningsområdet var en av de ytor som innehöll förhållandevis många boplatsanläggningar.

I området omkring Replösa finns ett flertal kända fornlämningar där många av dem kan kopplas till järnåldern. Det finns tre järnåldersgravfält, L1954:2996, L1954:2088 samt L1954:2477 inom 500 m från utredningsområdet. Den rika järnåldersmiljön styrks ytterligare genom runstenen L1954:3012, belägen norr om utredningsområdet. På runstenen finns ristningen: ”Götrad gjorde denna vård efter Åstrad sin fader, den ypperste av de fränder och odalmän, som i Finnveden fordom levde.” (Bianchi 2008).

I åkermark nordöst om det aktuella utredningsområdet finns boplatsen L1954:8084 som inventerats fram utifrån fynd av flinta och brända ben i åkermarken.

Strax söder om utredningsområdet ligger det gamla läget för Replösa by (L1954:9098 m.fl.) som har ett äldsta namnbelägg till 1507–16 och såsom det framgår av storskifteskartan från år 1817–1818, har gårdarna legat i en gles samlad klunga (fornsök; Kadefors 2005). År 2005 gjordes en förundersökning inom en del av Ågårdens gårdstomt där enbart kraftigt skadade lämningar påträffades (Kadefors 2005).

Figur 2. Fornlämningsbild i närområdet till det aktuella utredningsområdet.

Inför anläggandet av bostadsområdet öster om Sickingevägen gjordes en arkeologisk förundersökning år 1993 (Nilsson 1993). Den berörde delvis det aktuella utredningsområdets östra del. Vid den då utförda förundersökningen påträffades ett 25-tal mörkfärgningar med olika storlek och i vissa fall med inslag av sot. Ett antal av dessa snittades men alla mörkfärgningarna bedömdes bestå av odefinierade gropar eller stenlyft. En grop bedömdes som recent då det förutom slagg och bränd lera också fanns tegel och glas. Ingen närmare dokumentation av dessa mörkfärgningar gjordes. Inom området hittades även två flintavslag. Vid samma förundersökning genomfördes sökschaktning inom ytterligare två närliggande ytor något längre öster om L1954:8528. Inom dessa båda ytor påträffades ett brandlager, fynd av rödgods, flinta, bränd lera samt järnfragment. Vidare framkom ett flertal mörkfärgningar som bedömdes vara stenlyft eller liknande. Sammantaget ansågs de undersökta områdena uppvisa ett fåtal spår efter tillfälliga vistelser, där inga tecken fanns efter långvariga boplatser under

förhistorisk tid och inga sammanhang registrerades (Nilsson 1993:2ff). Träffsäkerheten och tolkningen av resultatet i dessa äldre förundersökningar/sökschaktningar kan dock i många fall ha varit begränsade och det går inte att utesluta att det funnits arkeologiska lämningar som missats eller feltolkats.

I den västra delen av utredningsområdet, väster om Lagan, är några fornlämningar inte kända sedan tidigare men platsen utgör ett bra boplatsläge. Vid en utredning som gjordes inför byggandet av villaområdet vid det intilliggande Hagatorpsvägen påträffades inte några äldre lämningar (Jönsson 2004). Vid höjdpartiet Ågårdsberget, söder om utredningsområdet, har man tidigare undersökt boplatssammanhang från mesolitikum och järnålder samt funnit spår från neolitisk tid (Persson 2002; Wennstedt Edvinger 2007). Spår från stenålder har vidare också hittats inom ytan för boplatzen L1954:8528 genom ett fynd av ett mikrospån (Emilsson 2015).

Syfte

Utredningen syftade i enlighet med förfrågningssunderlaget att bedöma förekomsten av fornlämningar inom det berörda området. Om en begränsad mängd lämningar påträffas skulle dessa undersökas på ett sådant sätt att det inte ska

finnas behov av ytterligare arkeologiska insatser. Resultatet skulle vidare ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta beslut i ärendet och företagarens planering.

Metod och genomförande

Utredningen genomfördes som en sökschaktsgrävning där schakt togs upp med grävmaskin inom det aktuella utredningsområdet (bilaga 1 & 2). Tyngdpunkten i schaktningsarbetet var på mittområdet och det avsnitt som gränsade till den kända delen av boplatsen L1954:8528. Schaktningen i den östra delen, öster om Sickingevägen syftade till att bedöma om boplatsen fortsatte åt detta håll. Schaktningen

i den västra delen syftade främst till att bedöma förekomsten av boplatslämningar i det likartade läget på motsatt sida av ån.

Vid schaktningen i mittområdet vid den befintliga grusvägen var avsikten inte att ta bort hela vägen utan ett par mindre ytor avbanades under den för att se om det fanns bevarade äldre lämningar under vägen eller inte (fig. 3).

Figur 3. Pågående arbete med schaktning vid och under den befintliga grusvägen vid boplatsen L1954:8528. På fotot framgår vidare slutningen ner mot ån. Foto från väster.

Metalldetektering av schakt och anläggningar utfördes i samband med utredningen. Avsikten inför utredningen var vidare att undersöka och ta prover för analys i anläggningar, om enbart ett mindre antal påträffades för att undvika ytterligare arkeologiska steg.

Påträffade lämningar dokumenterades genom inmätning, beskrivning och fotografering. Inmätning skedde med en RTK-GPS där schakt, anläggningar och fynd mättes in i koordinat-

systemet Sweref99 TM. Fotodokumentation skedde fortlöpande genom hela projektet.

En analys av vedartsprover har genomförts av Erik Danielsson/Vedlab (bilaga 3) och ¹⁴C-analys har gjorts av Ångström/Tandemlaboratoriet vid Uppsala universitet (bilaga 4). En bedömning av keramik materialet har gjorts av Torbjörn Brorsson, KKS (bilaga 5). En översiktlig bedömning av slaggmaterialet som påträffades har gjorts av Johan Åstrand på Museiarkeologi sydost.

Resultat

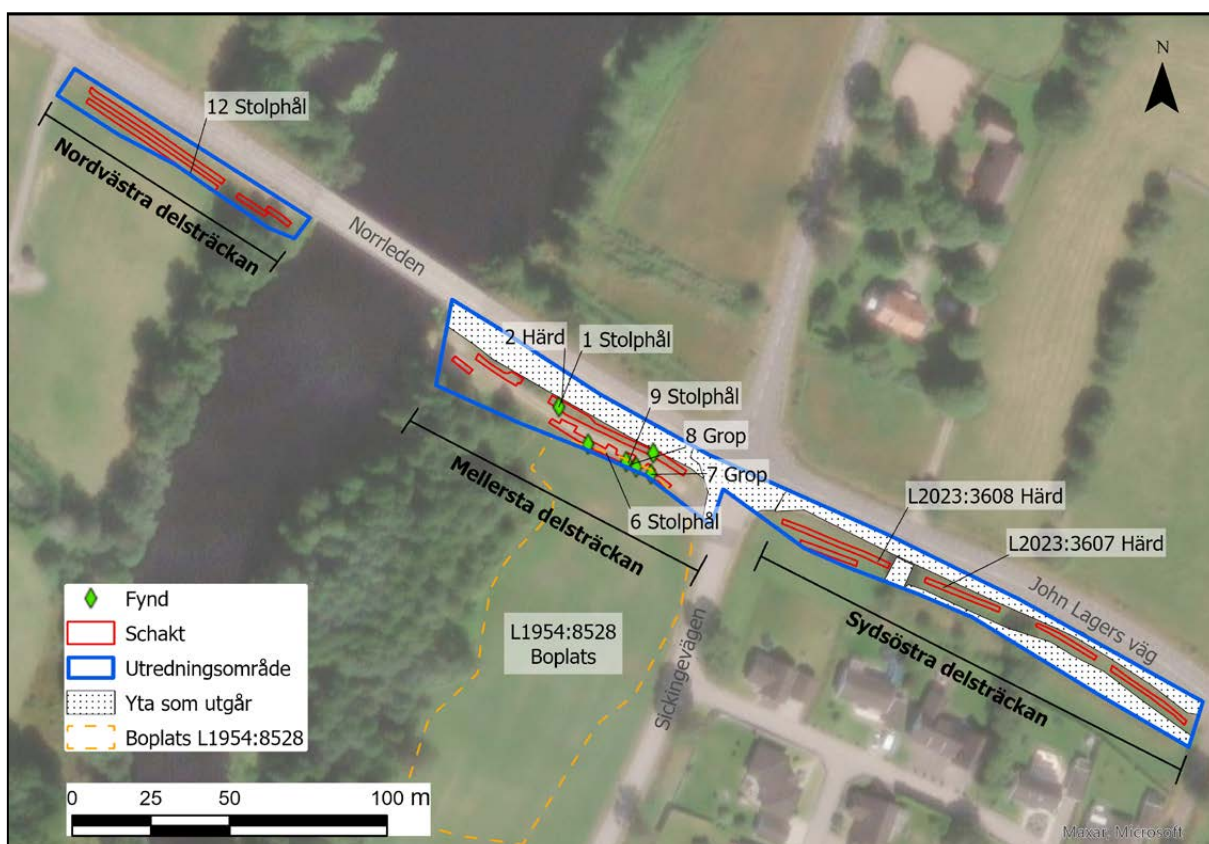
Vid utredningen togs sammantaget 13 schakt upp motsvarande ca 655 m² inom den ca 400 m långa sträcka som följde Norrleden och John Lagers väg (se bilaga 1 och 2 för schaktbeskrivning). Totalt påträffades nio boplatzanläggningar samt tio fynd fördelat på sex fyndposter (fig. 4). Anläggningarna fördelade sig på fyra stolphål, tre härdar samt två gropar. Fynden utgjordes av ett bränt ben, två bitar järnslag, en bit bränd lera, ett flintavslag samt fem skärvor keramik.

För att göra beskrivningen av resultatet och områdena mer överskådligt delas sträckan i tre delområden (fig. 4). Den nordvästra delsträckan

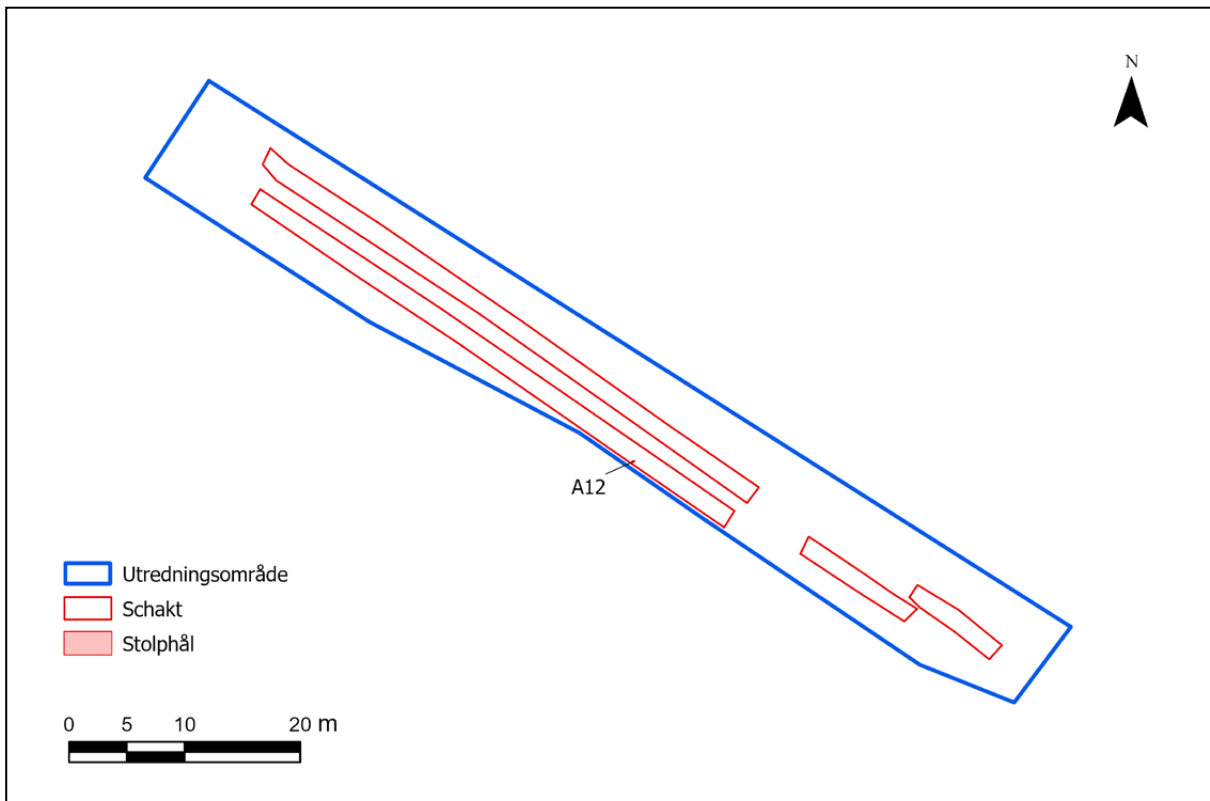
var den del som låg väster om ån Lagan. Den mellersta delsträckan låg väster om Sickingevägen och angränsade direkt till boplatzen L1954:8528. Den sydöstra delsträckan låg öster om Sickingevägen.

Nordvästra delsträckan

Inom den nordvästra delsträckan togs fyra schakt upp (fig. 5). I de två schakt som grävdes närmast ån Lagan, sluttade marken kraftigt och det kunde konstateras att marken var eroderad och att det också påförts grus här. De två schakt som togs upp en bit från ån låg helt inom tidigare öppen och närmast stenfri sandig åkermark (fig. 6).

Figur 4. Översiktsbild med påträffades lämningar, fynd och upptagna schakt.

Figur 5. Plan med stolphålet A12 och de upptagna schakten inom den nordvästra delsträckan.

Figur 6. Delar av två schakt. Foto från NV.

I ett av de upptagna schakten hittades det grunda stolphålet A12. Detta var ovalt, 0,25x0,20 m i plan samt 0,08 m djupt. Fyllningen utgjordes av svart sotig silt med en skörbränd sten centralt.

Mellersta delsträckan: Boplats L1954:8528

Den mellersta delen av utredningsområdet låg nedanför brofundamentet direkt intill den tidigare utbredningen för boplats L1954:8528. Området var som tidigare beskrivet också påverkat av en grusväg samt vändplan (fig. 8). Marken sluttade här ner mot Lagan, där den nordvästra delen närmast ån låg väsentligt lägre än resterande del som låg inom tidigare åkermark. I den lägre delen närmast Lagan kunde det konstateras att det inte fanns några bevarade arkeologiska lämningar och marken utgjordes av vattenavsatt fin siltig sand som visar att denna del har legat under vatten. I den högre delen utgjordes marken av stenblandad sand under ett bitvis tjockt matjordslager.

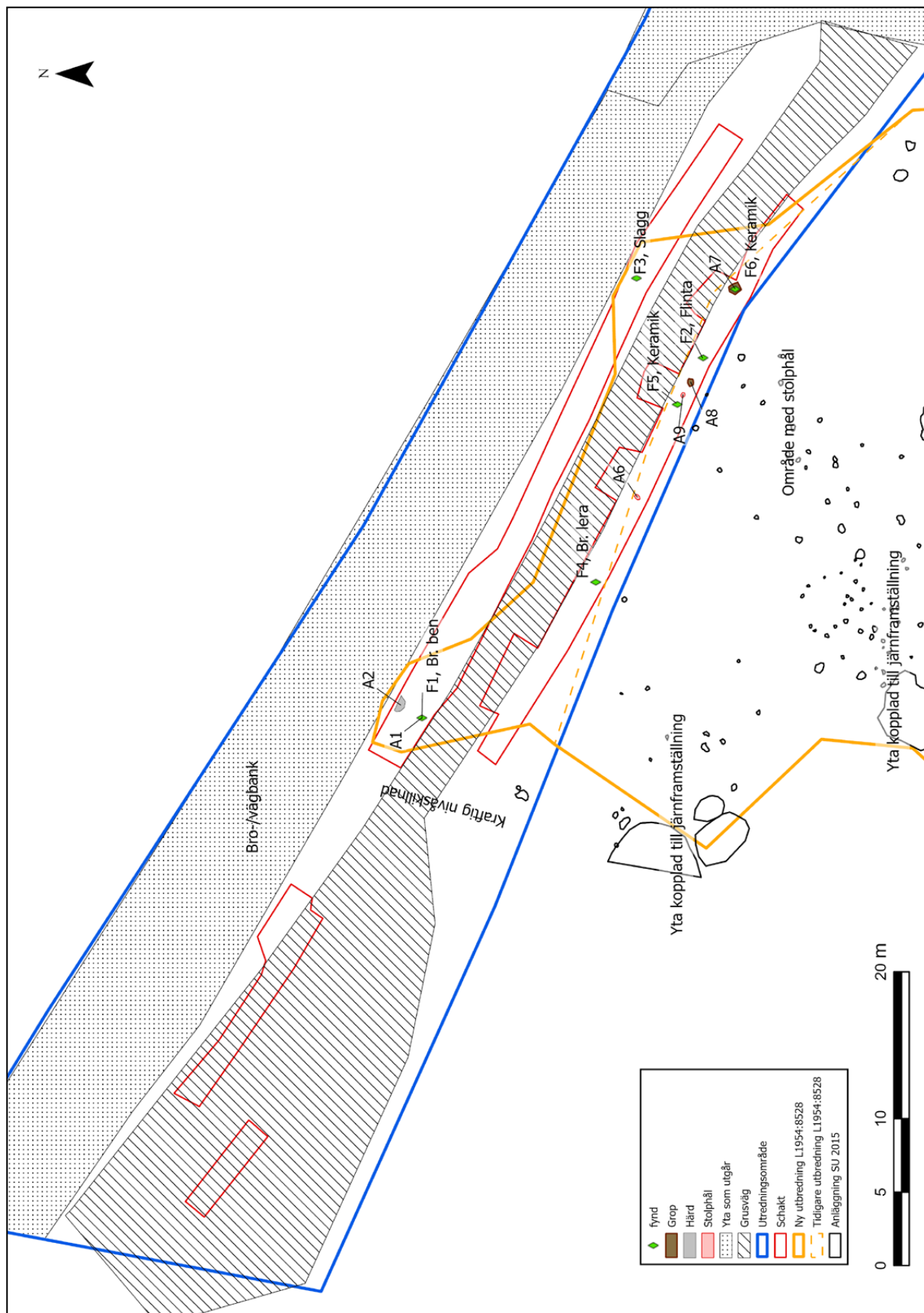
I de schakt som togs upp i förlängningen av boplatsen L1954:8528 påträffades fem anläggningar, stolphålen A1, A6 och A9, härden A2 samt groparna A7 och A8. Samtliga dessa bedöms ingå i boplatsen L1954:8528 och boplatsens utbredning justeras därmed (fig. 8).

Stolphålet A1 var ca 0,3 m i diameter samt 0,15 m djupt med en fyllning av grå lätt sotig silt. I ytan av stolphålet A1 påträffades vidare ett bränt ben (F1). Stolphålet A6 var kraftigare, ca 0,4x0,5 m i plan och 0,25 m djupt med en fyllning som bestod av gråbrun lätt sotig silt.

Stolphålet A9 var ca 0,3 m i diameter och 0,18 m djupt med en grå sotig fyllning. I stolphålet hittades några små fragment bränd lera. Det låg i förlängningen av en stolphålsrad som påträffades 2015. Det långa avståndet mellan stolphålen i raden visar att det inte ingått i en huskonstruktion utan snarare någon form av gles hägnad/avgränsning eller någon annan enklare form av konstruktion.

Figur 7. Sektion genom gropen A7 som låg i kanten av grusvägen. En yta togs även upp under grusvägen intill för att se om fler anläggningar fanns bevarande under den. Inga anläggningar eller fynd påträffades dock under grusvägen. Foto från S.

Figur 8. Plan med samtliga anläggningar och fynd som bedöms ingå i boplatsen L1954:8528.

Härden A2 låg topografiskt precis i kanten mot den lägre marken närmast Lagan. Den skars även av brofundamentet till Replösabron. Härden var 0,6x0,8 m i plan och var 0,2 m djup. Fyllningen utgjordes av gråsvart kompakt sotig silt och var fylld med skörbränd sten upp till 0,15 m i storlek. I härden togs kolprovet P1 som utgjordes av träkol från al och lönn. Al valdes ut för datering som visade 436–636 e.Kr. (95,2%, Ua-80351), vilket gör härden den äldsta som påträffats inom boplaten.

De två groparna, A7 och A9 var båda relativt flacka i sin karaktär, 0,1 respektive 0,2 m djupa och var mellan 0,5–0,9 m i plan. De hade båda en fyllning av grå silt med kolfragment. I gropen A7 påträffades tre skärvor östersjökeramik (F6). Ett kolprov togs som bestod av kol från björk som daterades till 890–1017 e.Kr (95,3%, Ua-80352).

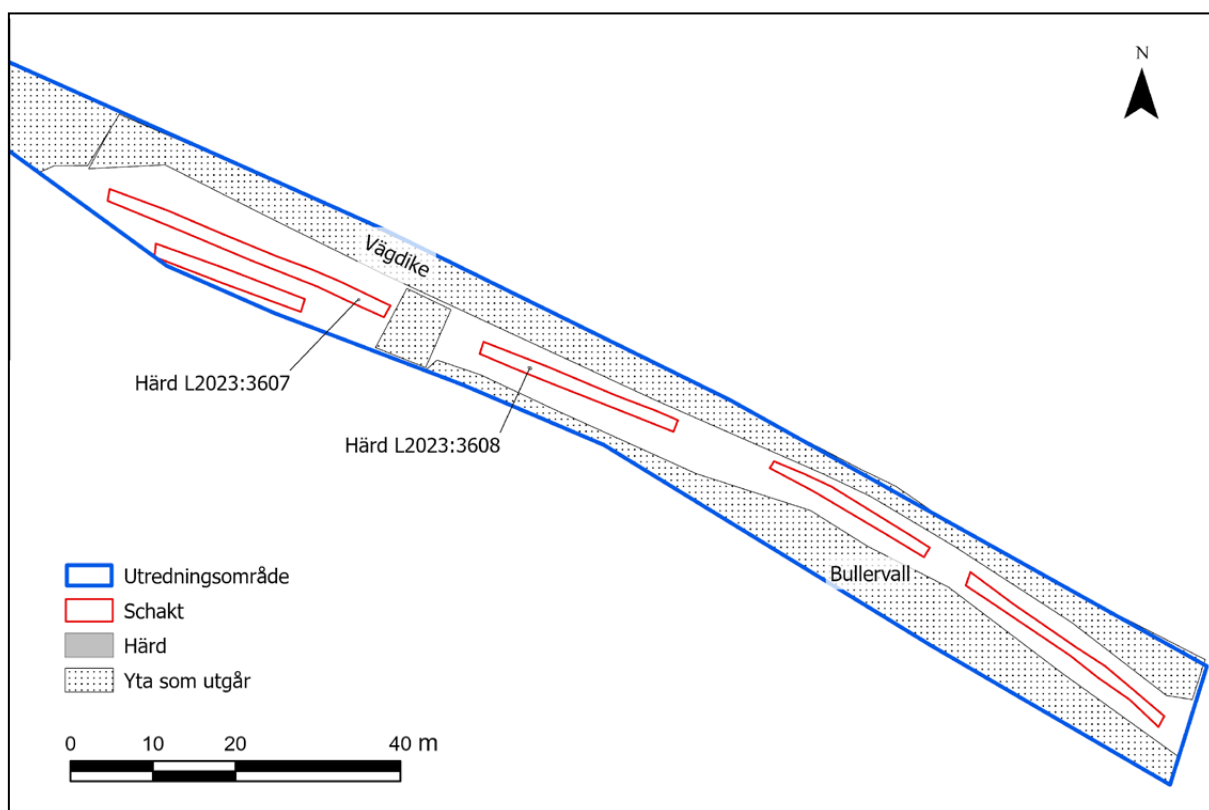
Som lösfynd hittades två skärvor vikingatida keramik (F5), en bit bränt lera (F4) och ett mindre flintavslag (F3).

Sydöstra delsträckan: Härd L2023:3607 & L2023:3608

Sträckan som låg öster om Sickingevägen utgjordes av en yta 6–10 m bred remsa som låg mellan ett vägdike och en bullervall (fig. 9 & 10). Bitvis var matjorden tunn och möjligen har det påverkats av tidigare markarbeten kopplat till vägen och bullervallen. Under matjorden fanns sandig silt som var kraftigt stenbunden.

Vid schaktningen påträffades två härdar som registrerades som L2023:3607 och L2023:3608. Härden L2023:3607 var 0,6x0,3 m i plan samt 0,1 m djup. Den hade en svag skålformad profil med flera stenar i. Fyllning utgjordes av svart silt med mycket kol. Ett kolprov togs som utgjordes av asp vilket daterades till 668–870 e.Kr. (95,3%, Ua-80353).

Härden L2023:3608 var ca 0,35 m i diameter och hade en grå siltig fyllning med kolfragment och enstaka små eldpåverkade stenar.

Figur 9. Plan med härdarna L2023:3607 & L2023:3608 och de upptagna schakten inom den sydöstra delsträckan.

Analys

Vid utredningen provtogs tre anläggningar för vedartsanalys samt ¹⁴C-datering (tab. 1). Två av proverna togs i anläggningar som relaterade till

fortsättningen av boplatsen L1954:8528 och ett prov togs i härden L2023:3607 i den sydöstra delen av utredningsområdet.

Figur 10. Upptaget schakt inom den sydöstra delsträckan med Tove Traneskog. Fotot från NV.

Anl.	Provid.	Vedart	Daterat material	Datering 1σ	Datering 2σ	Lab.nr
A2, härd	1	Al 1 bit Lönn 1 bit	Al 7 mg	544–593 e.Kr. (67,3%)	436–463 e.Kr. (6,4%) 476–499 e.Kr. (7,3%) 509–515 e.Kr. (0,9%) 531–605 e.Kr. (78,9%) 625–636 e.Kr. (1,7%)	Ua-80351
A7, grop	3	Björk 9 bitar	Björk 25 mg	897–921 e.Kr. (26,2%) 954–992 e.Kr. (40,9%)	890–994 e.Kr. (90,5%) 1005–1017 e.Kr. (4,8%)	Ua-80352
L2023:3607, härd	4	Asp 5 bitar	Asp 208 mg	679–746 e.Kr. (59,3%) 759–767 e.Kr. (6,3%) 772–774 e.Kr. (2,4%)	668–775 e.Kr. (78,6%) 788–828 e.Kr. (14,8%) 858–870 e.Kr. (1,9%)	Ua-80353

Tabell 1. Sammanställning av vedartsanalys samt ¹⁴C-datering.

Fynd

Samtliga fynd påträffades i förlängningen av boplats L1954:8528. Fyndmaterialet låg både i anläggningar och som lösfynd. Metalldetekteringen som genomfördes gav ett sparsamt resultat där endast några enstaka recenta järnföremål såsom spik hittades, vilka ej togs om hand.

Fyndmaterialet utgjordes av ett bränt ben, två bitar järnslag, en bit bränd lera, ett flintavslag samt fem skärvor keramik (tab. 2).

Keramiken som omfattade fem skärvor har analyserats av Torbjörn Brorsson (se bilaga 5). Tre av skärvorna var Östersjökeramik (F6) där dessa hittades i gropen A7 och som kan dateras till 1000–1100 talet e.Kr. En av skärvorna var ornerad med fåror men de andra bitarna kom från botten från ett kärl (fig.11). De två andra skärvorna (F5) hittades som lösfynd och kunde bestämmas till vikingatida AIV-keramik som tillhört samma kärl. En bit bränd lera hittades också som lösfynd.

Järnslaggen hittades vid rensning som lösfynd och omfattade två mindre bitar (F3). Denna har bedömts av Johan Åstrand som troligen bottenslagger kopplat till järnframställning (blästbruk). Vilket således den tidigare slagg som hittats i området också kunnat kopplas till (Åstrand & Ring 2017).

Figur 11. En bottenskärv från ett kärl i Östersjökeramik (F6).

Det mindre flintavslaget som påträffades (F2) hade en möjlig bruksretusch och var i sydvästskandinavisk flinta. Vid den förundersökning som genomfördes 2014 hittades fyra bitar flinta, varav ett mikrospån (Emilsson 2015), vilket således visar att det också funnits stenåldersaktivitet i området, och det går inte helt utesluta att det aktuella flintavslaget kan tillhöra denna fas.

I stolphålet A1 hittades ett mindre fragment bränt ben som ej närmare har bestämts.

Fyndnr.	Relation till	Fyndtyp	Benämning	Antal	Vikt (g)	Anmärkning
1	A1	Bränt ben		1	0,4	
2	Lösfynd	Flinta	Avslag	1		Ev. bruksretusch. SVFL.
3	Lösfynd	Slagg	Järnslag	2	257	Järnframställning, troligen bottenslagger.
4	Lösfynd	Bränd lera	Infodring	1	19	800 grader.
5	Lösfynd	Keramik	Kärl	2	22	Skärvor från mynnig och buk på samma kärl. AIV, inåtböjd. 700–1000 e.Kr.
6	A7	Keramik	Kärl	3	19	Östersjökeramik 1000–1200 e.Kr., skärvor från botten och buk. Ett eller två kärl.

Tabell 2. Fyndtabell.

Tolkning

Vid utredningen kunde det konstateras att bopplatsen L1954:8528 fortsatte åt norr och flera anläggningar och fynd som kunde kopplas till vendel-/vikingatid påträffades. Härden A2 som låg i kanten på området var något äldre än de anläggningar som daterades 2015, och visar att det också funnits en fas med aktivitet i området under tidig vendeltid (fig. 12).

Det framkom vidare två härdar, L2023:3607 & L2023:3608, ca 60 respektive 85 m nordöst om bopplatsen L1954:8528. Av dessa daterades härden L2023:3607 till vendel-/vikingatid och visar att det också skett en aktivitet öster/nordöst om bopplatsen. Dessa båda härdar låg inom det

området som förundersöktes 1993 men där inga arkeologiska sammanhang kunde beläggas (Nilsson 1993) (se kapitel *Topografi och fornlämningsmiljö*), vilket sammantaget indikerar att fler arkeologiska sammanhang kan ha missats vid denna tidiga förundersökning.

Väster om ån Lagan påträffades stolphålet A1, men i övrigt hittades inga arkeologiska lämningar. Då det handlar om ett ensamt mindre stolphål går det inte klargöra vad det representerar. Vid den utredning som genomfördes inför byggandet av den intilliggande villaområdet påträffades inte några arkeologiska lämningar (Jönsson 2004).

Figur 12. Härden A2. Foto från V.

Åtgärdsförslag

Den aktuella utredningen har kunnat visa att boplatsen L1954:8528 har en större utbredning än vad som tidigare kunnat klargöras och att det finns spridda anläggningar runt om denna från samma tidsperiod. Det visar att det är viktigt vid framtida exploateringar i närområdet att fortsätta med arkeologiska insatser.

Inom det aktuella utredningsområdet föreslås dock inga vidare åtgärder då den större delen av den tillgängliga och ej redan exploaterade ytan

kunde undersökas. Huvuddelen av de påträffade anläggningarna undersöktes vidare inom ramen för utredningen. Hela ytan under grusvägen vid boplatsen L1954:8528 frilades ej, men i de delar som frilades framkom inga anläggningar eller fynd, vilket tyder på att både bevaringsgrad och förekomst av anläggningar under grusvägen är begränsad.

Beslut i ärendet fattas av Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Referenser

- Bianchi, M. 2008. *Runor i Kronobergs län*. Kronobergsboken 2008. Växjö.
- Emilsson, A. 2014. *RAÄ Ljungby 59:1. En boplats från vikingatid – tidig medeltid. Arkeologisk förundersökning 2014. Replösa 4:40. Ljungby socken och kommun. Kronobergs län*. Kalmar läns museum. Arkeologisk rapport 2014:8.
- Jönsson, Å. 2004. *Arkeologisk utredning. Norra Ågårdsberget*. Smålands museum rapport 2004:38.
- Kadefors, O. 2005. *Arkeologisk förundersökning RAÄ 58. Replösa 4:40. Ljungby socken, Ljungby kommun. Kronobergs län*. Smålands museum rapport 2005:47.
- Nilsson, M. 1993. *Arkeologisk förundersökning. Norra Replösa. Ljungby socken och kommun*. Smålands museum rapport.
- Nylén, A. & Söderberg, B. 2009. *Arkeologisk slutundersökning. Huseby i Varend. Gårdsbebyggelse från järnålder och historisk tid. Småland, Skatelövs socken, Huseby 1:1, RAÄ 437. Alvesta kommun. Riksantikvarieämbetet, UV Syd, rapport 2009:26, Smålands museum, rapport 2009:28. RAÄ dnr 321-3575-2008*.
- Persson, C. 2002. *Arkeologisk förundersökning Ågårdsberget. Ljungby socken och kommun, Kronobergs län*. Smålands museum rapport 2002:13.
- Wennerstedt Edvinger, B. 2005. *Arkeologisk undersökning på Ågårdsberget: fornlämning 123. Ljungby socken och kommun. Kronobergs län*. Jämtarkeologi 22.
- Åstrand, J & Ring, C. 2017. *Replösa – boplats och hantverksområde från vikingatid och tidig medeltid. Arkeologisk undersökning 2015. RAÄ 59:1, Replösa 4:40, Ljungby socken, Ljungby kommun, Småland*. Kalmar läns museum. Arkeologisk rapport 2017:02.

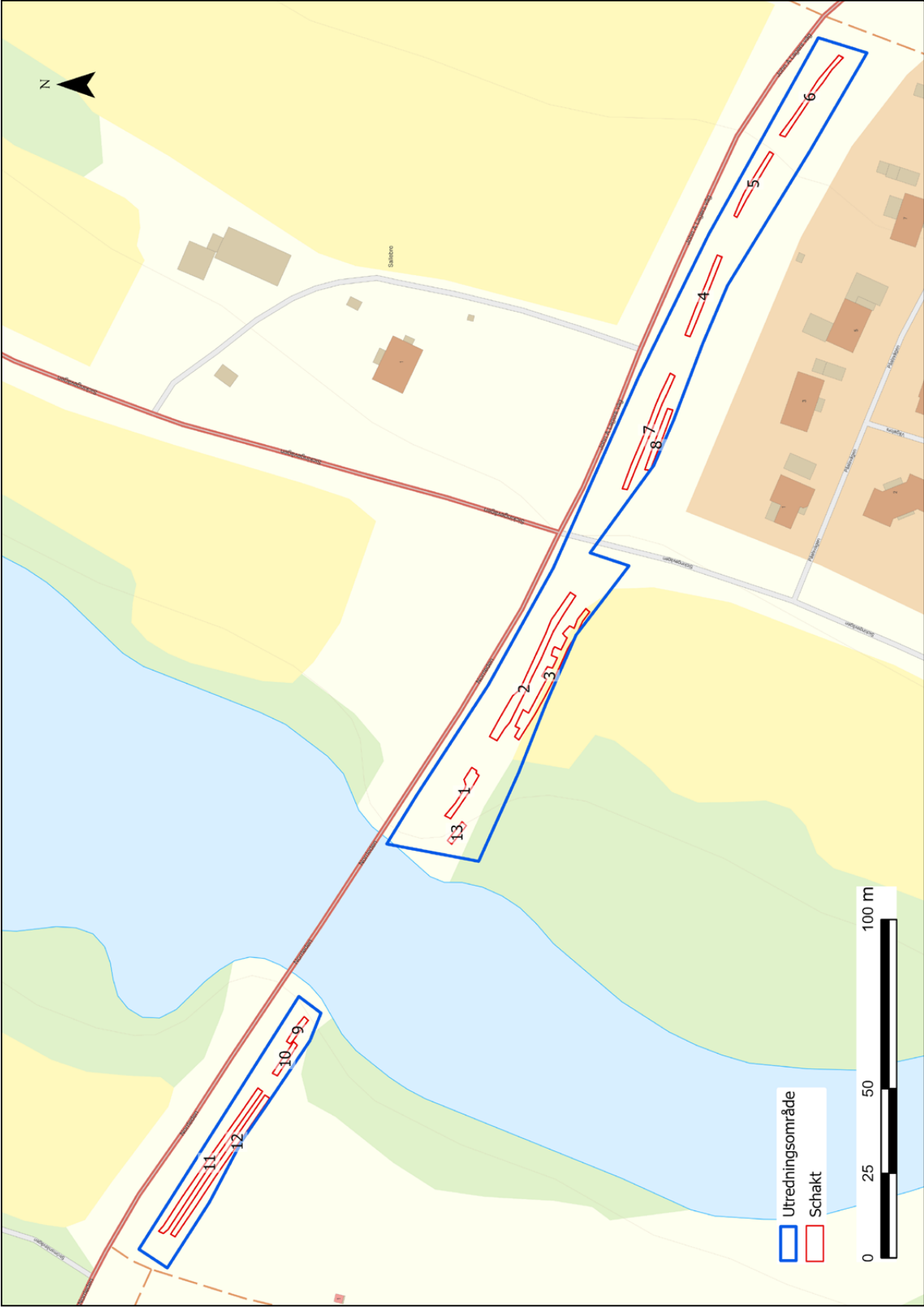
Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-6304-2022
Kalmar läns museums dnr:	33-146-2023
Projektnummer KLM:	A2333
Uppdragsgivare:	Ljungby kommun
Landskap:	Småland
Kommun:	Ljungby
Socken:	Ljungby socken
Fastighet:	Ljungby Replösa 4:14: 4:18, 4:40 och 4:8, samt Ljungby 15:5 och 7:28
Fornlämningsnr:	L1954:8528, L2023:3607 & L2023:3608
X koordinat:	6303228 (N)
Y koordinat:	437181 (E)
Latitud:	56.842342
Longitud:	13.970237
M ö h:	137–142 möh
Fältarbetstid:	100723–110723
Personal:	Andreas Emilsson & Tove Traneskog
Foto, Du-nummer:	Du438
Fyndnummer:	1–6
Fynd:	Fynden förvaras i väntan på fyndfördelning på Kulturarvscentrum i Växjö.
Analyser:	Analyserande institution.
Tidsålder:	Vendeltid, vikingatid
Dokumentation:	All dokumentation förvaras på KLM.
Inmätning:	Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem SWEREF 99 TM och RH2000.

Bilagor

Bilaga 1. Schaktplan	27
Bilaga 2. Schakttabell.....	28
Bilaga 3. Vedartsanalys av Erik Danielsson, Vedlab.....	29
Bilaga 4. ¹⁴ C-analys av Uppsala universitet	31
Bilaga 5. Keramik och bränd lera från Replösa av Torbjörn Brorsson	34

Bilaga 1. Schaktplan

Bilaga 2. Schakttabell

Id	Yta (m ²)	Djup (m)	Beskrivning
1	33	0,5	I söder utfyllt ca 0,25m tjockt grus till vändplan. Under det ren sand, äldre vattenavsatt åbotten. I norr fanns sanden direkt under grässvålen. Området låg lågt och bedöms ha mycket låga förutsättningar för bo-platsanläggningar.
2	108	0,8	Den östra delen var upp till 0,8 m tjock medan den västra var ca 0,3 m (vilket motsvarade nivån på vägen). I den östra delen var det kraftigt blockigt med markbunden sten och block, delvis stört av bron. I väster kom ren siltig sand under matjorden. Marken var kraftigt kompakterad vilket sannolikt skett vid bygandet av bron.
3	101	0,55	Under den knappt 0,1m tjocka matjorden i västra delen av schaktet fanns sand. Här var schaktdjupet ca 0,35 m. I mittendelen av schaktet var något stenig med sten mellan 0,2- 0,4 m i storlek. Här fanns en något grusig sand under den knappt 0,2 m tjocka matjorden. I östra delen fanns en gråbrun silt under den drygt 0,15 m tjocka matjorden. Den grå-bruna silten följdes av en ljus sand, som djupast schaktades det till 0,55 m djup. I östra och mellersta delen fanns bitvis ett mörkare lager. På fyra ställen grävdes det ut under grusvägen, som var ca 0,3-0,4 m tjock. Inga arkeologiska lämningar fanns dock under vägen.
4	41	0,5	Tunn matjord, drygt 0,1 m inkl. torven. Under den fanns en ljus brun sandig silt vilken följdes av ljus orange silt. I östra delen flera större stenar i övrigt relativt stenfritt.
5	31	0,5	Tunn matjord, drygt 0,1 m inkl. torven. Under den fanns en ljus brun sandig silt vilken följdes av ljus orange silt. I mellersta delen ett antal stenar omkring 0,3 m i storlek. I övrigt relativt stenfritt.
6	40	0,5	Tunn matjord, drygt 0,1 m inkl. torven. Under den fanns en ljus brun sandig silt vilken följdes av ljus orange silt. I mellersta delen ett flertal större stenar, vissa markfasta
7	60	0,5	Under den tunna matjorden. drygt 0,1 m tjock inkl torv, fanns en ljusbrun sandig silt. I östra delen fanns ett flertal stenar upp till storlek 0,5 m
8	32	0,4	Under den tunna matjorden. drygt 0,1 m tjock inkl torv, fanns en ljusbrun sandig silt. I östra delen fanns ett flertal stenar upp till storlek 0,5 m
9	14	0,5	Tidigare schaktat område som var uppfyllt med grus. Under fanns det en ljus sandig morän.
10	17	0,2	Tidigare schaktat område som var uppfyllt med grus. Under fanns det en ljus sandig morän.
11	85	0,4	Matjordslagret var varierande, längst i öster 0,2 m tjockt för att längre väster ut bli knappt 0,1 m tjockt. I öst följdes matjorden av en ljus sandfärgad silt men mot väster av en orange silt vilken bitvis var något flammig.
12	82	0,3	Matjordslagret var knappt 0,1 m tjockt. Matjorden följdes av en orange silt. En stor del av schaktet var stört av tidigare schaktning
13	12	0,5	Utfyllt med grus 0,25 m tjockt. Under fanns det ren siltig sand som var vattenavsatt.

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 23067

**Vedartsanalyser på material från Kronobergs län,
Replösa AU2**

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 23067

2023-08-23

Vedartsanalyser på material från Kronobergs län, Replösa AU2

Uppdragsgivare: Andreas Emilsson/Museiarkeologi Sydost

Arbetet omfattar tre kolprov från utkanten av en boplats, preliminärt daterad till yngre järnålder. Proverna innehåller kol från al, asp, björk och lönn. De kommer att gå att datera utan risk för hög egenålder.

Analysresultat

Anl.	ID	Anläggnings-typ	Prov-mängd	Analyserad mängd	Trädslag	Utplockat för ¹⁴ C-dat.	Övrigt
2	1	Härd	0,2g	0,1g 2 bitar	Al 1 bit Lönn 1 bit	Al 7mg	
7	3	Grop	0,9g	0,9g 9 bitar	Björk 9 bitar	Björk 25mg	
10	4	Härd	2,9g	2,9g 5 bitar	Asp 5 bitar	Asp 208mg	

Erik Danielsson/VEDLAB
Box 178
791 24 FALUN
Tfn: 070 34 00 645
E-post: vedlab@vedlab.se
www.vedlab.se

De här trädslagen förekom i materialet

Art	Latin	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Al Gråal Klibbal	<i>Alnus sp.</i> <i>Alnus incana</i> <i>Alnus glutinosa</i>	120 år	Klibbalen är starkt knuten till vattendrag. Gråalen är mer anpassningsbar	Motståndskraftigt mot fukt. Brinner lugnt och ger mycket glöd.	Klibbalen kom söderifrån ca 5000 f.Kr. Gråalen vandrar in norrifrån ett par tusen år senare
Asp	<i>Populus tremula</i>	120 år	Inte så kräsen vad gäller jordmån	Lätt och porös ved. Lätt att klyva. Tålig mot röta. Stängselstolpar, båtar takspån	För lövtäckt och barkbröd.
Björk Glasbjörk Vårtbjörk	<i>Betula sp.</i> <i>Betula pubescens</i> <i>Betula pendula</i>	300 år	Glasbjörken är knuten till fuktig mark gärna i närhet till vattendrag. Vårtbjörken är anspråkslös och trivs på torr näringsfattig mark. Båda arterna är ljuskrävande.	Stark och seg ved. Redskap, asklut, träkol. Ger mycket glöd.	Glasbjörk bildar även underarten Fjällbjörk. Förutom veden har nävern haft stor betydelse som råmaterial till slöjd.
Lönn	<i>Acer platanoides</i>	150 år	Frisk mullrik mark. Mest som inslag i annan skog och i gläntor och skogsbryn.	Hård seg och lätt ved. Finsnickerier, räfskaft, bränsle	Invandrade med ekblandskogen ca 4000 fkr.

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsen, Ingmar Träd och buskar. Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepol, Turnhout 1992.

Vedartsanalysen görs genom att studera snitt- eller brottytor genom mikroskop. Jag har använt stereolupp Carl Zeiss Jena, Technival 2 och stereomikroskop Leitz Metalux II med upp till 625 gångers förstoring. Mikroskopfoton är tagna med Nikon Coolpix 4500. Referenslitteratur för vedartsbestämningen har i huvudsak varit Schweingruber F.H. Microscopic Wood Anatomy 3rd edition och Anatomy of European woods 1990 samt Mork E. Vedanatomi 1946. Dessutom har jag använt min egen referenssamling av förkolnade och färskva vedprover.

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Andreas Emilsson
Kalmar läns museum
Museiarkeologi
Sandvägen 15
352 45 VÄXJÖ

Resultat av ¹⁴C datering av träkol från Replösa L1654:8528 och L2023:3608, Ljungby, Kronobergs län. (p 5445)

Förbehandling av träkol:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ¹⁴C-innehållet i acceleratoren förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO₂-gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	δ ¹³ C‰ V-PDB	¹⁴ C ålder BP
Ua-80351	Prov 1, A2	-26,2	1 521 ± 29
Ua-80352	Prov 3, A7	-26,3	1 095 ± 29
Ua-80353	Prov 4, A10	-24,8	1 263 ± 29

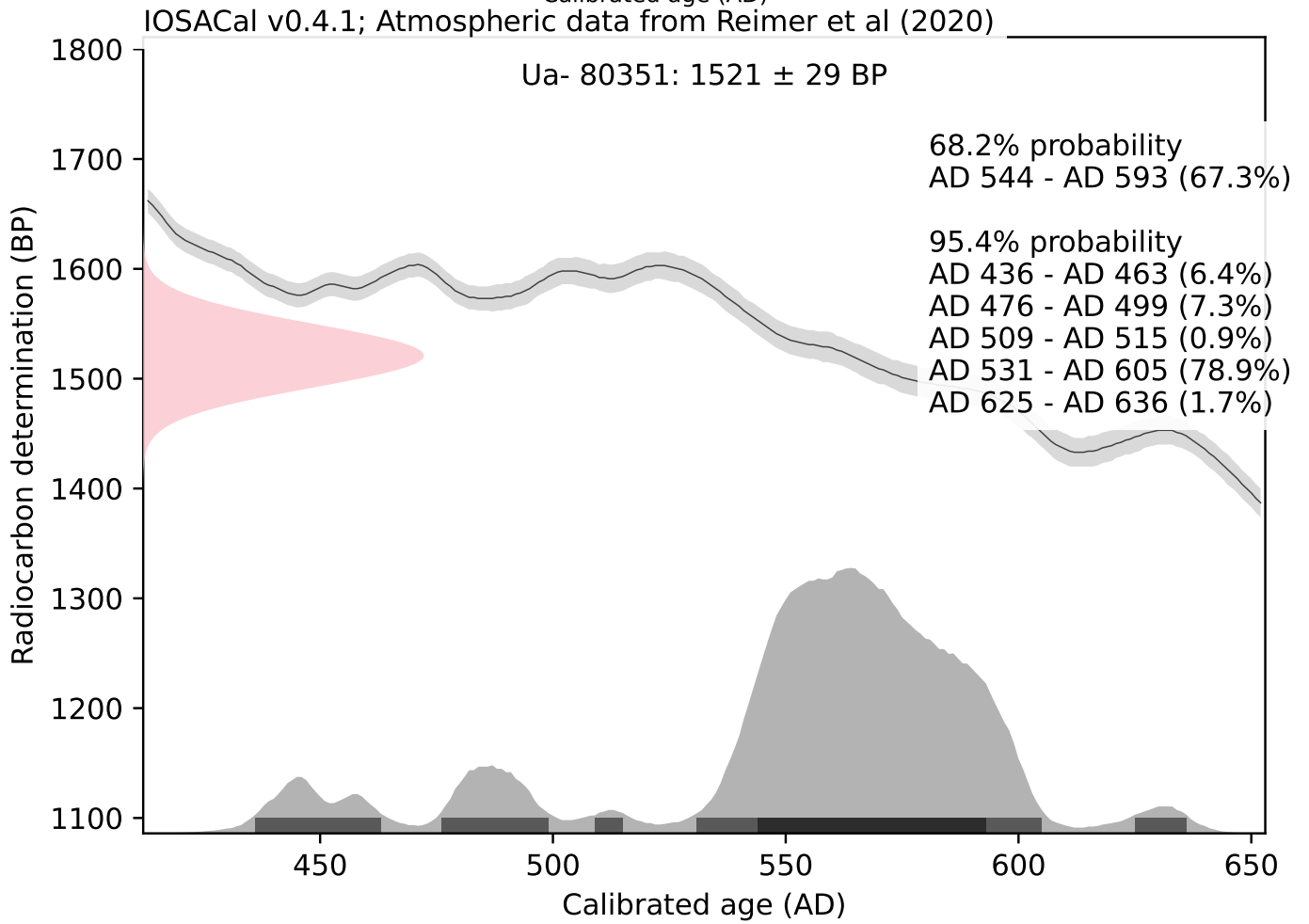
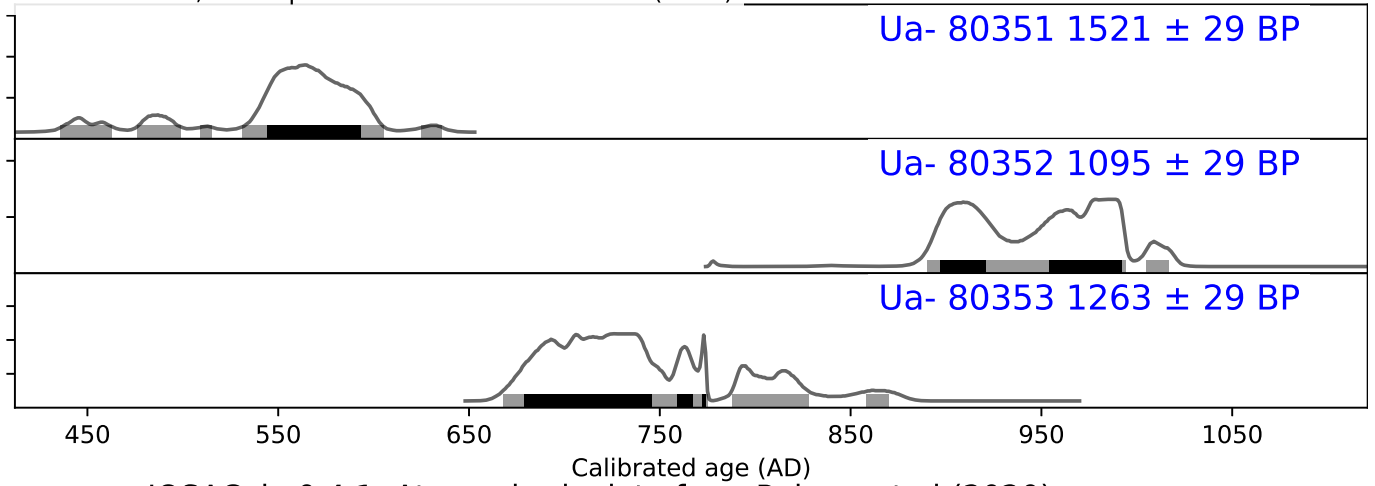
Med vänliga hälsningar

Melanie Melanie Mucke
2023.11.01
Mucke 09:11:59 +01'00'

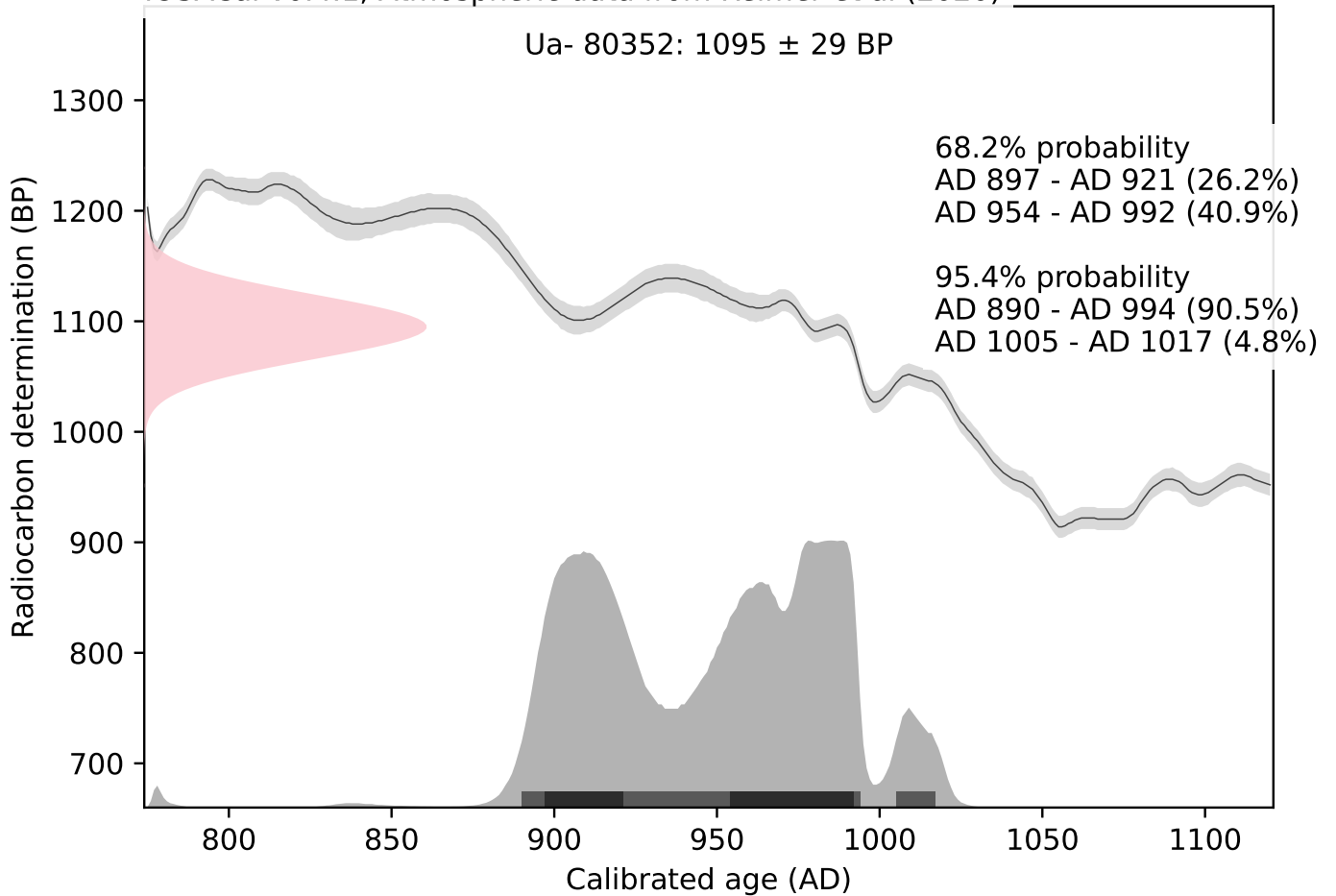
Melanie Mucke/Daniel Primetzhofner

Kalibreringskurvor

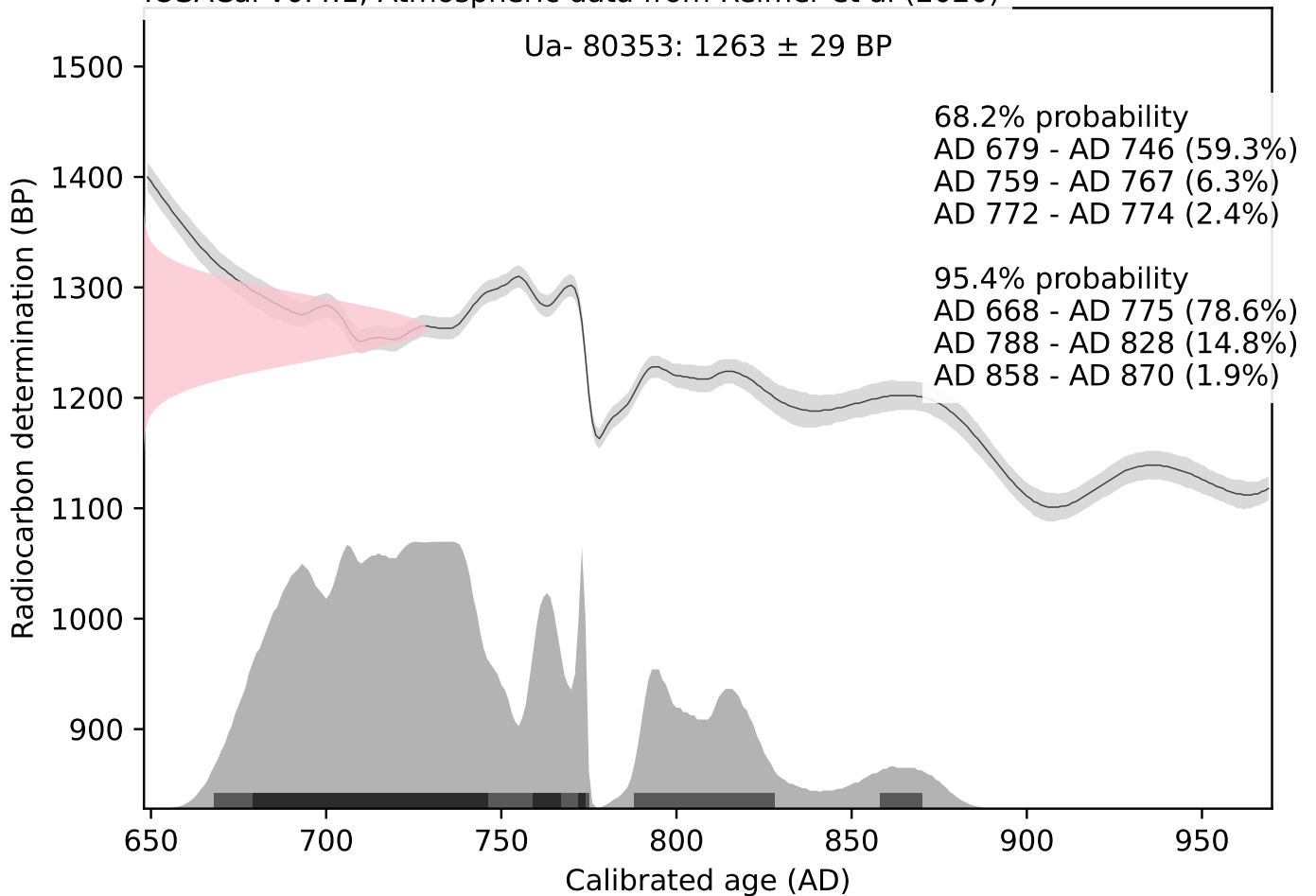
IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

Keramik och bränd lera från Replösa AU2, 2023

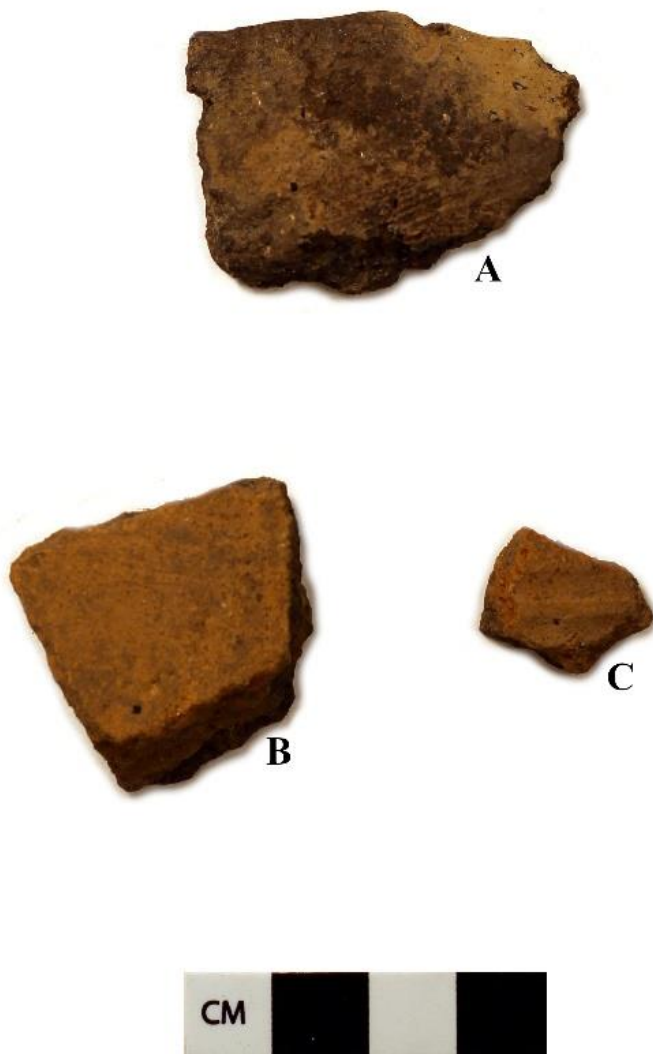
Analys av Torbjörn Brorsson

Vid undersökningen påträffades fem keramikskärvor fördelade på två eller möjligtvis tre kärl. I gropbotten A7 framkom tre skärvor Östersjökeramik och godset var relativt fint magrat och hårt bränt. En av skärvorna var ornerad med fåror (Fig. 1C) medan den andra tillhörde bottenpartiet på ett annat kärl (Fig. 1B). Keramiken i gropen kan dateras till 1000- och 1100-talen.

Det påträffades även två skärvor vikingatida AIV-keramik (Fig. 1A). Skärvorna framkom som lösfynd och de har tillhört samma kärl, vilket var tunnformat med inåtböjt mynningsparti. Den här typen av keramik dateras normalt till perioden 700 till 1100, och troligtvis är keramiken från 1000-talet.

Detta innebär att keramiken från Replösa kan dateras till tidig medeltid och sannolikt till 1000-talet. Materialet har betydande likheter med det keramikmaterial som påträffades i Replösa år 2015.

Det framkom även en bit bränd lera som lösfynd och denna har klassificerats som infodring i en härd, kokgrop eller möjligtvis ugn. Bränningstemperaturen var cirka 750 grader.

Figur 1. Keramik från undersökningen. A) ID3, AIV-keramik. B-C) ID4, Östersjökeramik.

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

